

A Fiatal Levéltárosok Egyesületének XI. Tudományos Őszi Tábora

A Fiatal Levéltárosok Egyesületének (FLE) tavaszi tisztújítását követően az új vezetőség megújult formában és helyszínen rendezte meg a fiatal levéltárosok szokásos évi seregszemléjét 2019. szeptember 19. és 21. között Egerben. A jövőben, ahogyan megtudtuk *Mátyás Zoltán* FLE-elnök megnyitó köszöntőjéből, vándorgyűlés jelleggel, mindig más helyszínen valósul meg a tábor. Alapvetően mindig egy tematika mentén – idén a levéltárak és a levéltári munka digitális megjelenése került terítékre, azonban az aktualitások és a társszervezetek képviselőinek megjelenése is fontos részét képezte a programnak.

A tábor résztvevőit *dr. Szabó Jolán*, a Magyar Nemzeti Levéltár (MNL) Heves Megyei Levéltára és *dr. Horváth István*, az Egri Főegyházmegyei Levéltár igazgatói köszöntötték. Mindketten röviden bemutatták levéltárukat és a mindennapi levéltáros munka örömeit-nehézségeit, kiemelve, különösen a megyénél, hogy fiatal munkakerő tekintetében nem állnak jól, a pályakezdő levéltárosokat rajtuk kívül álló okok miatt nehéz megtartani.

A plenáris jellegű előadást a várható jogszabályi változásokról és a kapcsolódó háttérmunkákról *dr. Haraszti Viktor*, Budapest Főváros Levéltárának (BFL) főigazgató-helyettese tartotta (*Jogszabályi változások új iránya*). Az utóbbi időben meglehetősen aktív munka folyt és jelenleg is folyik mind a BFL-ben, mind a Levéltári Kollégiumban különböző jogszabályok, de különösen a levéltári törvény tervezett módosítása kapcsán. 1995 óta számos változás történt a területen, amit üdvös volna, ha jogszabályi szinten is követnének, azonban ez egy alapvetően jó és használható törvény, amiben annak idején a jól működő német szabályozást vették mintául. A jelenlegi módosítási tervekkel kapcsolatban az a legnagyobb aggály, hogy csak kis mértékben vonják be a szakmai szervezeteket (pl. Levéltári Kollégium, egyesületek, levéltárak), illetve igen rövid határidőket szabnak a szakmai anyagok, véleményezések elkészítéséhez. Az EMMI-ben és más érdekelt szereplők által végzett ezzel kapcsolatos munkáról a levéltáros szakmát meglehetősen kevésbé informálják, így féltő, hogy a végleges jogszabályban, mint oly sok más szakterületen, sérülhet a szakmaiság. Az előadó külön hangsúlyt szentelt az adatvédelemmel kapcsolatos nehézségekre, problémákra, amely probléma mindig aktuális és amelyre a levéltáraknak különösen nagy figyelmet kell szentelniük.

Az első nap szakmai programjainak zárásaként *Vajda Tamás*, a Magyar Felsőoktatási Levéltárak Szövetségének elnöke számolt be az egyetemi levéltárakban zajló digitalizálási projektről (*Tömeges iratátvételek és digitalizálás az egyetemi levéltárakban*), amely immár több éve zajlik a Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia (KDS) keretein belül, és látható, kutatható eredménye van a *Hungaricana - Közgyűjteményi portálon*. A szélesebb közönség számára is elérhetőek már 12 felsőoktatási intézmény vezető testületi jegyzőkönyveinek digitalizált másolatai 1911 és 1990 évkörben. Az egyetemi levéltárak közzétételi munkájához nélkülözhetetlen projekt előreláthatóan 2020-ban is folytatódik.

A második nap délelőttjének szakmai programja során az Egri Főegyházmegyei Levéltárat és Könyvtárat tekintették meg az érdeklődők. Évek óta zajlik az érseki palota felújítása, ennek részeként a közeljövőben sor kerül a levéltár helyiségeinek tatarozására és átalakítására, így talán az egyik utolsó lehetőség volt arra, hogy eredeti állapotában, közel 200 éves fapalcok, méteres falak között tekinthessük meg az iratanyagot. Levéltári vezetőnk, Urbán Márta 18. századi oklevelekkel és gyönyörű kötésű kötetekkel örvendeztette meg a szakmai társaságot, amelyekkel a tagság előszeretettel fényképezkedett. Röviden megismerhettük a levéltár anyagát, a kutatói érdeklődést (van évi rendszeres kutatójuk Japánból is). A helyiségeket végigjárva láhattuk, hogy meglehetősen zsúfoltak a raktárak, így valóban szükségesnek tűnik, hogy növelhessék raktárkapacitásukat. A kirándulás végén a palota látogatóközpontjának egyik nevezetességét, a barokk könyvtár dísztermét is megtekinthettük.

A második nap délutánjának előadásai során a levéltárak különböző virtuális megjelenésre lehetőséget adó projektjeibe nyertünk bepillantást. Az MNL munkatársai két adatbázist is bemutatnak, illetve beszámoltak a készítés folyamatáról, a nehézségekről és a további lehetőségekről is. *Dr. Varsányi Attila*, az MNL Csongrád megyei Levéltár igazgató-helyettese az I. világháborús hősi halotti adatbázis munkálatairól számolt be (*Az MNL I. világháborús hősi halotti adatbázisa*), amelyben a HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum, valamint a Magyar Nemzeti Levéltár a BFL-lel egyetemben is részt vesz. A 2015-ben kezdődő országos projektben összesen mintegy 80 levéltáros dolgozik, körülbelül 10 ezer anyakönyvi kötetet, ezen belül 8 millió bejegyzést néznek át. A munka befejeztével egy kereshető, vizualizált adatbázis létrehozása a cél.

Dr. Tóth Judit a Párt-Állam-Párt néven futó, a pártállam állampárti funkcionáriusainak adatbázisát ismertette (*Párt-Állam-Párt – A pártállam állampárti funkcionáriusainak adatbázisa*)¹. Ez a Nemzeti Emlékezet Bizottságával együttműködésben elkészített, illetve folyamatosan bővülő adatbázis – egyelőre – Budapest kivételével országos lefedettségben gyűjti össze az egykori állampárt tisztviselőinek karrier-

¹ Az adatbázis levéltári adatbázisok kategóriában elnyerte Az Év Levéltári Kiadványa díjat 2018-ban. Részletesebb ismertetőnk ld. ott (Levéltári Szemle 2019. 2. sz. 99–100.)

útjait az 1948 és 1989 közötti időszakról. Az adatbázis legfőbb pozitívuma, hogy minden egyes felvett adathoz megtalálható a hozzá kapcsolódó irat levéltári jelzete, így a visszakereshetőséget jelentősen megkönnyíti a kutatók számára.

Az MNL Hetedíziglen című országos családtörténet-kutatás projektjét *dr. Szálkai Tamás* a Hajdú-Bihar Megyei Levéltárból mutatta be röviden (*Bemutatkozik a Magyar Nemzeti Levéltár Hetedíziglen című országos családtörténet-kutatás projektje*), melynek során olyan, már megvalósult eredményekkel ismerkedhettünk meg, mint a családkutatásról készített néhány perces kisfilm, az általános- és középiskolásoknak készített, ugyan meglehetősen hosszú, de szépen kivitelezett munkafüzet. A projekt keretein belül továbbá képzéseket és levéltár-pedagógiai foglalkozásokat tartanak országsszerte az Országos Levéltárban és a megyei levéltárakban, amelyek közül néhány (pl. Jász-Nagykun-Szolnok, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Somogy, Tolna, Baranya) már eddig is élen járt az ilyen jellegű programok készítésében és kivitelezésében.

A délután folyamán Budapest Főváros Levéltárának két, a virtuális térben leginkább megjelenő projektje került terítékre, illetve az elmúlt év nagy sajtóvisszhangot kiváltó iratbeszerzéseit és közzétételeit mutatták be az előadók. *Dr. Garami Erika* a BFL által működtetett Városliget topotéka mintáján keresztül ismertette a topotéka hálózatot (*A Városliget topotéka és a topotéka hálózat*). Az ICARUS (International Centre For Archival Research) egyesület segítségével létrejött topotéka hálózatba bekapcsolódó partnerek (intézmények, települések, egyesületek, magánszemélyek) közreműködésével egy online archívumot működtetnek, amelynek magyarországi koordinátora a BFL. A munka lényegéeként a Városligettel kapcsolatos fényképeket, dokumentumokat, hangfelvételeket és minden egyéb archív anyagokat gyűjtenek, digitalizálnak és közzétesznek. A projekt lényege, hogy az eredeti iratanyagok nem feltétlenül kerülnek be őrzésre, csupán digitalizálják, majd visszaadják azokat a tulajdonosaiknak. A topotéka honlapján különféle tematikus keresők segítségével hozzáférhetők az adatok, s az érdeklődők által is (természetesen az adminisztrátor által ellenőrzött) új információkkal láthatók el. A projekt népszerűségét mutatja, hogy az elmúlt években számos új magyarországi partnerrel és így tematikus aloldallal bővült a hálózat (pl. Berettyóújfalu, Bodajk, Budafok, Józsefváros, Műegyetem, Eger, Kaposvár, Solymár, Székesfehérvár, Szolnok, Városliget, Veszprém.)

Telek Ágnes a BFL nemzetközi viszonylatban is jegyzett adatbázisát, a Budapest Időgépet mutatta be (*Budapest Időgép: múltunk kutatásának jövője*). Ez nem csupán történeti adatok lekérdezését teszi lehetővé, hanem interaktív térképeken keresztül segíti a térben és időben való barangolást. A különböző időmetszetek közötti átlépéssel tanulmányozható a város átalakulása, eljuttatja a kutatót az egyes telkek, házak történetére és lakóira vonatkozó levéltári forrásokhoz. A forrásanyagot a Hungaricana több millió oldalnyi digitalizált hatalmas adatbázisa nyújtja. A cél, hogy a város lakóira és épületeire nézve pontosan helyhez és időhöz köthető adatokhoz gyorsan, könnyen, szórakoztató formában jussanak hozzá az alkalmazók.

A nap utolsó előadásában *Németh Ágnes* a BFL elmúlt évben a sajtóban publicitást nyert gyarapodásait mutatta be (*A családi és személyi iratok online publicitásáról Teleki Pál és Rákosi Mátyás levelein keresztül*). Rákosi Mátyás eddig nem ismert, többnyelvű iratainak digitalizált másolatgyűjteménye került Ungváry Krisztián jóvoltából a levéltár állományába 2018 folyamán, amelyet egy szakszerű regesztá elkészítése után online is közzétettek. A megtalálás történetén kívül az anyag érdekességét az adja, hogy Rákosi-ról, illetve a számára levelet író lelkes híveiről, harcostársairól, azok világnézetéről, műveltségéről ad képet és lehetőséget a további kutatásokra. A másik érdeklődésre számot tartó gyarapodás 2019 áprilisában történt, mikor az Incze-család jóvoltából Teleki Pálnak eddig nem ismert, a témát kutatók által azonban sejtett búcsúlevelei kerültek elő, majd pedig Ablonczy Balázs segítségével közgyűjteménybe. A digitális másolatok ez esetben is már elérhetőek, lehetőséget teremtve újabb kutatások számára Teleki cselekedeteinek értelmezéséhez. Az MNL őrizetében lévő eddig is ismert búcsúlevelekkel együtt az új iratokat a két levéltár közösen állította ki az idei Levéltári Piknik során.

Az utolsó napon a múzeumi társszervezet, a Pulszky FIAT alelnökének, *Turcsányi Eszternek* nyílt lehetősége (*Történeti fényképek digitalizálása és megosztása a Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeumban*) röviden beszélni tevékenységeikről, programjaikról, illetve bemutatni munkahelyén, a Közlekedési Múzeumban jelenleg is folyó munkákat, kiemelve a történeti fényképek digitalizálását és megosztását. A nagyfokú érdeklődésre való tekintettel az előadó részletesen beszámolt a Múzeum új épületének helykereséséről, annak fázisairól, tervezéséről és építkezéséről. A két egyesület korábban is szervezett már közös programokat (pl. szakmai látogatás múzeumokban, levéltárakban), illetve aktívan részt vesznek egymás rendezvényein.

A tábor zárásaként egy némileg rendhagyó, ám mindig aktuális témáról tartott előadást *Mautner Zoltán*, a BFL levéltárosa és levéltár-pedagógusa *Hogyan tartsunk hatásos előadást?* címmel. Az előadás során nemcsak a leggyakoribb hibákra, problémákra hívta fel a figyelmet, hanem alapvető tanácsokat, tippeket, megoldásokat is nyújtott és egyben demonstrált előadása során. A téma talán triviálisnak tűnhet, sokan legyintenek rá, hogy jó előadónak születni kell, azonban – ahogyan az előadó is felhívta a figyelmet rá – ezek a kompetenciák fejleszthetők. Az előadás a tanulmány-, illetve cikkírástól eltérő, külön műfaj, egy jó prezentációnak nemcsak tudományosan kell megállnia a helyét, hanem jól kell tudni előadni is azt, ami nem merülhet ki az előre megírt szöveg felolvasásában. Az előadás igen hasznos volt, reméljük lesz még hasonló, akár workshop jelleggel is.

A tábor beváltotta a hozzáfűzött reményeket, a megújult forma és helyszín is elősegítette azt, hogy nemcsak szakmailag informatív, közvetlen hangvételű tapasztalatcserére kerülhetett sor, hanem a szabadidő során a résztvevők élvezhették Magyarország egyik kiemelkedően szép, kulturálisan és gasztronómiailag is izgalmas városát.

Németh Ágnes

A Levéltári Szemle szerzőinek figyelmébe!

A Levéltári Szemle közlési és hivatkozási szabályzata a 2018. 3. lapszámtól megváltozott. Kérjük jövődő szerzőinket, hogy tanulmányuk elkészítésénél már az új szabályzatot vegyék figyelembe, amely a Levéltári Szemle 2018. 1. számában, illetve az archivportálon érhető el.

www.archivportal.hu/leveltari-szemle

A borítón:

illusztráció a 35–56. oldalon található tanulmányhoz

450 Ft

WWW.ARCHIVPORTAL.HU/LEVELTARI-SZEMLE